

Landsplan for bruken av vannressursene

Av Jakob Modalsli

Jakob Modalsli er fylkesmann i Østfold fylke.

Innlegg holdt på møte i Norsk Forening for Vassdragspleie og Vannhygiene 17. september 1975.

Vi har en tid befunnet oss i en ubekvem stilling når det gjelder bruken av vannressursene. På den ene siden har vi hatt fortidens forsømmelser, og på den annen side de høylydte rop om tiltak fra nyomvendte naturvernere.

Denne ubehagelige situasjon kan nå avløses av en produktiv fase der vi nøkternt og målbevisst går skritt for skritt i riktig retning. Det føles godt å kjenne i sin hånd en konkret landsplan som kan veies og måles og drøftes på en saklig måte.

Jeg har svært lite å si til Landsplanen. Bare at jeg er takknemlig for at våre utmerkede fagfolk nå er kommet fram til planer som hviler på et solid faglig grunnlag, og som er innpasset i en økonomisk ramme som Finansdepartementet kan godta. Som formann i Glomma-utvalget er det naturlig at jeg i første rekke har sett på planer og beløp som er ført opp for dette vårt største vassdrag. Jeg synes nok at det springer en i øynene at det beløp som er satt av til tiltak langs Glomma, bortsett fra Mjøsa,

nemlig kr. 100 mill., er i minste laget. Men dette er en uvesentlig innvending. Nå gjelder det å komme i gang, og planen gir et godt grunnlag for en god start. Så vil vi nok med tiden se om det blir nødvendig å utvide visse økonomiske rammer. Det er sunt i utgangsstillingen å ha trange rammer som ansporer til nøkternhet og økonomi ved løsningene. På den annen side må ikke de økonomiske rammer bli satt så snaue at de tvinger fram løsninger som ikke er tilfredsstillende.

Fra sentralt hold har man allerede sluppet noe på kravene. Det er mitt inntrykk at man her har foretatt en fornuftig avveining mellom det ønskelige og det mulige.

I praksis vil de fleste vassdrag måtte tjene flere brukerinteresser samtidig, og under planleggingen må det derfor skje en avveining mellom de aktuelle interesser. Noen vassdrag skal være framtidig drikkevannskilde. Folk flest vil forstå at slike vassdrag må en verne ekstra godt om. Så snart man avskriver et vassdrag som drikkevannskilde, blir motiveringen for å gjøre noe der mindre. Minstekravene for alle vassdrag må

være at fisken kan trives, og at vassdraget gir grunnlag for rekreasjon og badeliv.

En vannutnyttelsesplan danner et viktig grunnlag for arealdisponeringen i kommuner, regioner og fylker. Ny virksomhet av industriell karakter må lokaliseres under hensyntagen til denne vannutnyttelsesplanen, og endog boligarealer må lokaliseres slik at de ikke kommer i konflikt med hensyn til arbeidet med å rense våre vassdrag.

De beløp Landsplanen opererer med, virker store. Det er vel ingen som hadde tenkt seg at tallene skulle være små. Størstedelen av investeringene må gå til opparbeidelse av ledninger, og senere vil en relativt større del gå til renseanlegg. I Sverige er man kommet så langt at investeringene i renseanlegg overskrider investeringer til ledninger.

Arbeidene er så omfattende at en prioritering må finne sted. Det er alminnelig enighet om at tiltakene i Mjøsa og Iddefjorden bør komme med blant de første tiltakene, og i Mjøsa er det allerede gjort en god del. Men oppryddingsarbeidet må ta til i alle tettsteder — i hvert fall i Østlands-området. Her må man utnytte lokal kapital og arbeidskraft og satse på fullverdige permanente anlegg.

I mange vassdrag er industrien den vesentligste forurensningskilde, og det ser ut til at tiltak for å redusere utslippene fra disse kilder gir den største effekt pr. investert krone. Samtidig vil gjenvinningsprosesser være ressursbesparende, og i alle fall

delvis gi noe økonomisk igjen for rensetiltakene.

Det er viktig å få satt opp overvåkingsprogrammer for vassdrag, slik at en kan følge virkningen av de tiltak som iverksettes. Dette vil også øke vår viten om vassdraget og de tiltak som treffes. Det gjelder at de innsamlede data blir slik at de kan danne et godt grunnlag både for å måle virkningen av det som blir gjort, og også kunne gi et svar på spørsmål om hva som ytterligere bør gjøres.

Økonomien for de enkelte kommuner er selvsagt av stor viktighet. Det er så mange krav som nå skal dekkes, og nye tiltak er vanskelig å passe inn. I planen forutsettes det at det skal gis statstilskudd til renseanlegg, men at disse tilskudd skal gis til spesielle prosjekter etter individuell prøving. Lang erfaring har vist at slike nye tiltak kommer lettere i gang dersom det blir gitt tilskudd fra statens side. En slik støtte vil bare kunne gis til prosjekter som er godkjent som faglig riktige og økonomisk forsvarlige. Statsmidlene kan derfor være en god spore til å fremme samarbeid mellom kommuner om de beste løsningene. Det ville utvilsomt være en stor fordel om det på forhånd kunne gis et bestemt tilsagn om et grunntilskudd til alle renseanlegg, slik som det i mange år har vært praktisert i Sverige. Dette kan være en god stimulans til å sette i gang med planlegging. Når spørsmålet om å få statlig tilskudd først kan avgjøres etter at det foreligger et ferdig prosjekt, kan dette bety usikkerhet som kan resultere i forsinkelse.